

GELOOFSVRAGEN Vraag het aan Theo

Paul KEVERS

- Bijbelboeken werden toegeschreven aan een gezaghebbend persoon uit het verleden
- De keuze welke teksten werden opgenomen, was een lang proces

Wie de echte auteurs waren van de boeken van het Oude Testament weten we niet. Traditioneel werden ze toegeschreven aan een autoriteit uit het verleden. Mozes zou de vijf eerste boeken hebben geschreven, David de psalmen, Salomo de wijsheidsliteratuur. Dat was een criterium om bepaalde boeken op te nemen.

Discussie was er over Hooglied, omdat het te erotisch zou zijn, en Prediker, wegens 'ongelovig' van insteek. Sommige rabbijnen meenden dat deze boeken niet in de Bijbel konden. Hetzelfde gold voor het boek Ester, populair in de joodse liturgie. God komt er immers niet ter sprake.

Het vastleggen van de Hebreeuwse Bijbel gebeurde in drie fasen. De Thora, de eerste vijf boeken, stond omstreeks 400 vóór Christus vast. Volgden de profeten en de wijsheidsboeken.

In de tweede eeuw vóór Christus vertaalde de kleinzoon van

Jezus ben Sirach diens wijsheidsboek uit het Hebreeuws in het Grieks. In zijn inleiding schrijft hij: „Mijn grootvader, Jezus, die zich diepgaand had beziggehouden met het lezen van de Wet, de profeten en de andere boeken van onze vaders en die zich daarmee zeer vertrouwd had gemaakt, is er zo toe gekomen om ook zelf iets te schrijven dat lering en wijsheid kon verschaffen.” Daaruit weten we dat toen reeds de driedeling Wet-profeten-andere boeken bestond.

Pas aan het einde van de eerste eeuw van onze tijdrekening beslisten de rabbijnen definitief welke boeken canoniek waren, in de Bijbel thuishoorden. Vermoedelijk had dat te maken met de opkomst van het christendom en de val van Jeruzalem in het jaar 70. De joden in de diaspora hadden nood aan een gemeenschappelijke basis.

Naast de Hebreeuwse grondtekst bestond er ook een Griekse vertaling, de Septuaginta. Het project om de Bijbel in het Grieks te vertalen, werd reeds aangevat in de derde eeuw vóór Christus met de bedoeling joden die Grieks wilden lezen te voorzien. Er staat een aantal boeken in de Septuaginta (onder meer Wijsheid, Tobit, Judit) die niet voorkomen in de Hebreeuwse Bijbel.

Wie schreef de boeken van het Oude Testament? Wie besliste welke teksten werden opgenomen? Waarom hechten de christenen zo'n groot belang aan die teksten dat ze in elke bijbel moeten staan?

Waarom was dit nu belangrijk voor de christenen? Als Paulus het heeft over de Schrift, dan bedoelde hij het Oude Testament. Hij citeert er zelf uit. Ook de evangelisten citeren, zij het vaak uit de losse pols, vooral Matteüs. Die schrijft ook: „Dit alles is gebeurd opdat in vervulling zou gaan wat in de Schriften staat.” Het Oude Testament was dus de Schrift van de eerste christenen, pas later kwamen de evangeliën en de brieven van Paulus erbij.

„Als Paulus spreekt over de Schrift, dan bedoelde hij het Oude Testament”

Gaandeweg ontstond er een christelijke Bijbel, maar pas in de vierde eeuw lag vast welke boeken daartoe behoorden. Het was een langzaam proces. Hoorde het vreemde boek Openbaring er wel bij? Dat werd – ook al klopt dat wetenschappelijk niet – toeschreven aan Johannes, om het meer aanvaardbaar te maken, net zoals Hooglied en Prediker aan koning Salomo werden verbonden.

Uitdrukkelijk hoorde ook het Oude Testament erbij, al was daarover ook discussie. Marcion (tweede eeuw) meende dat de

God van het Nieuwe Testament niet dezelfde was als die van het Oude, maar hij werd veroordeeld.

De Bijbel is eigenlijk een bibliotheek die ontstond op verscheiden tijdstippen, in uiteenlopende omstandigheden. Veel boeken zijn het resultaat van een complex groeiproces. Almaar scherper groeit het inzicht dat de teksten lang fluctueerden, dat het redactieproces een poos duurde en er varianten circuleerden.

In de collectie Dode-Zeeroellen van Qumran vind je zowel teksten van de Bijbel als van apocriefen, bijvoorbeeld een aangepast Genesisverhaal. Die geschriften werden op hetzelfde niveau gelezen. Echt vast te liggen kwam de tekst van de Hebreeuwse Bijbel pas in de tweede eeuw. Enkel de medeklinkers werden geschreven. Tussen de zevende en tiende eeuw voegden de Masoreten, joodse geleerden, er klinkertekens en accenten aan toe. Hun tekst wordt vandaag gebruikt voor de vertalingen van het Oude Testament in onze Bijbeledities.

Paul Kevers is directeur van de Vlaams Bijbelstichting • Reacties op deze bijdrage en nieuwe vragen voor de rubriek zijn welkom bij *Kerk & Leven* • *Vraag het aan Theo*, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen of via geloofsvragen@kerknet.be.

Bart Mesotten

De norbertijn Bart Mesotten (1923) is overleden. Hij werd 89. Mesotten was schrijver en publiceerde van 1994 tot 2010 in *Kerk & Leven* wekelijks bijdragen over etymologie in de rubriek *Woorden ontvreemden*. Mesotten werd geboren in Diepenbeek. Hij studeerde klassieke filologie en was leraar in Brasschaat. Hij is bekend om zijn publicaties waarin hij klassieke, Bijbelse en religieuze uitdrukkingen in onze taal ontrafelde. Hij richtte ook het Haikucentrum Vlaanderen op en het haikutijdschrift *Vuursteen*. Voor zijn pionierswerk op dat gebied ontving hij in 2000 de Masaoka Shiki international Haiku Award in Japan. Mesotten verzorgde voorts ook uitzendingen over literatuur en religie voor de schoolradio en schreef geregeld artikels over Kerk en godsdienst in het weekblad *Knack*. Hij publiceerde tientallen boeken over taal, theologie en godsdienst.

Vlaamse Raphaël

Medewerkers van het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur ontdekten een onbekend werk van de Mechelse renaissanceschilder Michiel Coxie (1499-1592), ook wel de Vlaamse Raphaël genoemd. Het werk werd ontdekt tijdens inventarisatiewerkzaamheden in een Brussels klooster. Het gaat om een paneelschildering over de kruisdraging van Christus. Het werk zal gereinigd en gerestaureerd en in het najaar van 2013 tentoongesteld worden op de grote tentoonstelling over Coxie in het Museum M in Leuven. In afwachting kan de ontdekking worden bewonderd in het Museum Parkabdij, Abdij van Park in Heverlee van 1 oktober tot 31 maart op vrijdag en zondag van 10 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 17 uur. Info 016 40 01 51.

Ier leidt Comece

De Ier Patrick Daly (61), priester in het aartsbisdom Birmingham in Groot-Brittannië, wordt vanaf januari de nieuwe secretaris-generaal van de Commissie van bisschoppenconferenties van de Europese Unie (Comece). Hij volgt de Pool Mazurkiewicz op. Daly spreekt naast Engels ook vloeiend Frans, Duits en Nederlands.

Zes kardinalen

Benedictus XVI creëerde zes nieuwe kardinalen. Bij de groep geen enkele uit Europa. De nieuwe 'prinsen van de Kerk' zijn afkomstig uit de Verenigde Staten, Libanon, India, Nigeria, Colombia en de Filipijnen. Recentelijk vereenvoudigde de paus de ceremonie voor de kardinaalscreatie om de indruk te vermijden dat het om een wijdingsplechtigheid zou gaan. Het kardinaat is immers een eretitel. Nu zijn opnieuw 120 van de 211 kardinalen kiesgerechtigd indien er een nieuwe paus moet verkozen worden. Van de kiesgerechtigde kardinalen zijn 62 afkomstig uit Europa, 35 van het Amerikaanse continent, 11 uit Azië en 11 Afrika en 1 uit Oceanië. Veertig behoorden tot de Romeinse Curie. (IVH)

Leraressen, chefs en de goede zaak

Karin BEKE en Christine DE KLERCK maken samen met leerlingen een stijlvol kookboek

Jozefien VAN HUFFEL

De een is leerkracht wiskunde aan het Vrij Technisch Instituut (VTI) Brugge, de ander geeft aan dezelfde school Nederlands. Treffen Christine De Klerck en Karin Beke elkaar tijdens de middagpauze, dan hebben ze het echter niet over rekenen of over taal, maar over koken.

„Bij de collega's staan we ervoor bekend dat we voortdurend recepten uitwisselen”, lacht Beke. „Als ze moeten koken voor gasten, vragen ze ons zelfs om raad. De meeste mensen hebben tegenwoordig wel een rij kookboeken in de kast staan, maar durven niet altijd een nieuw gerecht te proberen. Een collega bij wie het al lukte, is dan een goed begin.”

In maart vorig jaar opperden die collega's dan ook dat de twee vrouwen maar eens een kookboek moesten maken. De Klerck en Beke zagen dat wel zitten, op voorwaarde dat de opbrengst naar een goed doel zou gaan. Beke: „We kozen voor CKG Kapoentje in Oostende, een centrum dat kansarme jongeren en hun gezinnen opvangt. Ook op onze school hebben niet alle leerlingen het even breed. We willen iets doen voor jongeren die heel veel moeten missen.”

Aanvankelijk wilden de twee vooral recepten verzamelen van

Door *Allen aan tafel* ontbreekt Karin Beke (links) en Christine De Klerck (rechts) nu al de tijd om zelf te koken. © Jozefien Van Huffel

leerkrachten evenals van leerlingen en hun ouders. „Wat begon als een amateuristisch plan, groeide echter uit tot een klassiek kookboek”, zegt De Klerck. Nadat enkele chefs van toprestaurants toezegden om een recept te delen, bleken anderen immers heel makkelijk over de streep te halen. Veertien West-Vlaamse sterrenkoks en veertien restaurants uit de GaultMillau-gids zijn in *Allen aan tafel* met een recept vertegenwoordigd, net als tv-koks Piet Huysentruyt en Lien Willaert.

„We merkten dat een goed doel veel deuren opent”, zegt Beke. „We zijn echter even blij met de medewerking van alle vier hotel- en bakkersscholen in de provincie. Maanden geleden begonnen we aan een boek voor onze school, maar het werd een gevarieerde ontdekkingstocht door heel West-Vlaanderen, in maar liefst 57 recepten.”

Toch kon het kookboek er enkel komen dankzij het Brugse VTI. In januari drukken leerlingen van de grafische afdeling het

boek in het bedrijf van een oud-leerling. *Allen aan tafel* is hun eindwerk. De Klerck: „Dat zij ook de kans krijgen om te tonen wat ze waard zijn, is fantastisch mooi meegenomen.” „Daarnaast maakte een leerkracht plastische opvoeding de tekeningen voor de kaft en de tussenbladen en ook voor de vormgeving en voor de website vonden we mensen binnen de school”, zegt Beke.

Terug naar eigen keuken

Beke en De Klerck vroegen voor *Allen aan tafel* naar eenvoudige en budgetvriendelijke recepten. „Voor sommige koks is 'eenvoudig' natuurlijk al behoorlijk verfijnd”, lacht De Klerck. „Maar als je de recepten rustig en stap voor stap leest, dan blijken ze niet zo moeilijk.”

„Of dat denken we toch”, zegt Beke. „Zelf probeerden we immers nog nauwelijks recepten uit ons eigen boek uit. We hadden het te druk: we goten alle teksten in dezelfde stijl, namen bij sommige chefs zelf de foto's, bezochten boekhandels om ons project voor te stellen. In april stellen we het boek voor. Dan moeten we het nog zelf naar de winkels brengen, maar als dat achter de rug is, trekken we ons eindelijk terug in onze eigen keuken om alle recepten uit te proberen.”